

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

7. juuni 2012*

Eelotsusetaotlus — Siseriiklik õigus, milles ei tunnustata õigust esitada kohtule kaebus otsuste peale, millega määratakse teatavate liiklusreeglite rikkumiste eest rahatrahv ja võetakse juhiloalt ära teatav arv punkte — Puhtalt riigisisene olukord — Taotluse vastuvõetamatus

Kohtuasjas C-27/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Administrativen sad Sofia-grad'i (Bulgaaria) 27. detsembri 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. jaanuaril 2011, menetluses

Anton Vinkov

versus

Nachalnik Administrativno-nakazatelna deynost,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees A. Prechal, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja B. Koopman,

— Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja V. Savov,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni lisaprotokoll nr 7, mis kirjutati alla Strasbourg'is 22. novembril 1984 (edaspidi „protokoll nr 7”), artiklit 2, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artikleid 47 ja 48, ELTL artikleid 67, 82 ja artikli 91 lõike 1 punkti c, Euroopa Liidu lepingu artiklil K.3 põhinevat konventsiooni juhtimisõiguse äravõtmise kohta, mille heakskiitmist liikmesriikide poolt soovitas nõukogu 17. juuni 1998. aasta akt (EÜT C 216, lk 2; edaspidi „juhtimisõiguse äravõtmist käsitlev konventsioon”), kokkulepet koostöö kohta liikluseeskirja rikkumiste ning nende suhtes määratud rahatrahvidega seotud menetlustes, mille Schengeni lepingu rakendamise konventsiooniga moodustatud täitevkomitee kiitis heaks 28. aprillil 1999 (EÜT 2000, L 239, lk 428; edaspidi „koostöökokkulepe”), ning nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsust 2005/214/JSK rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (ELT L 76, lk 16; edaspidi „raamotsus”).
- 2 Taotlus on esitatud Bulgaaria kodaniku A. Vinkovi ja Nachalnik Administrativno-nakazatelna deynosti vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab Bulgaaria liikluspolitsei otsust, millega A. Vinkovile määrati 20 Bulgaaria leevi suurune rahatrahv ja võeti tema juhiloalt ära mitu punkti.

Õiguslik raamistik

Protokoll nr 7

- 3 Protokoll nr 7 artikkel 2, mis käsitleb edasikaebamisõigust kriminaalasjades, sätestab:
„1. Igaühel, kelle kohus on kuriteos süüdi mõistnud, on õigus pöörduda kõrgemalseisva kohtu poole tema süüdimõistmise või karistuse uuesti läbivaatamiseks. Selle õiguse kasutamise alused ja kord määratakse seadusega.
2. Selle õiguse suhtes võib teha erandeid seaduses loetletud vähemtähtsate õigusrikkumiste korral [...]”.

Liidu õigus

Juhtimisõiguse äravõtmist käsitlev konventsioon

- 4 Juhtimisõiguse äravõtmist käsitleva konventsiooni artikkel 2 näeb ette:
„Liikmesriigid kohustuvad tegema koostööd vastavalt käesoleva konventsiooni sätetele, et juhid, kellelt on juhtimisõigus ära võetud mõnes teises liikmesriigis kui see, kus on nende alaline ja peamine elukoht, ei pääseks sellest tulenevatest tagajärgedest õigusrikkumisriigist lahkudes.”
- 5 Konventsiooni artikli 3 lõige 1 sätestab:
„Õigusrikkumisriik teatab viivitamata elukohariigile kõigist juhtimisõiguse äravõtmistest, mida on kohaldatud lisas osutatud käitumisest tulenevate õigusrikkumiste eest.”
- 6 Konventsiooni artikli 8 lõike 1 kohaselt lisatakse osutatud teatele andmed, mis puudutavad muu hulgas selles liikmesriigis või rikkumispaigas kehtivaid õigusnorme, mille alusel rikkumine tuvastati, ning juhtimisõiguse äravõtmise otsuse täitmist käsitlev teave.

7 Kõnealuse artikli 8 lõige 3 sätestab:

„Kui ilmneb, et [õigusrikkumisriigilt elukohariigile] edastatud teave ei ole piisav käesoleva konventsiooni kohase[lt juhtimisõiguse äravõtmise] otsuse tegemiseks, eriti kui mõne konkreetse juhtumi puhul tekib kahtlus, kas asjaomasel isikul oli võimalus ennast piisavalt kaitsta, taotlevad elukohariigi pädevad asutused õigusrikkumisriigi pädevatelt asutustelt viivitamata vajalike täiendavate andmete esitamist.”

Koostöökokkulepe

8 Koostöökokkuleppe artikli 2 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Konventsiooniosalised kohustuvad tegema kooskõlas käesoleva kokkuleppe sätetega liikluseeskirja rikkumiste ning nende kohta tehtud otsuste täitmisele pööramisega seotud menetlustes võimalikult ulatuslikku koostööd.”

9 Nimetatud kokkuleppe artikli 6 lõige 1 sätestab:

„1. Otsuste täitmisele pööramise ülevõtmist tohib käesoleva kokkuleppe põhjal taotleda üksnes juhul, kui:

a) kõik edasikaebamise võimalused on ammendatud ning otsus on taotluse esitava konventsiooniosalise territooriumil jõustunud;

[...]

d) otsus on tehtud isiku kohta, kes elab või omab alalist elukohta taotluse vastuvõtva konventsiooniosalise territooriumil;

e) määratud rahatrahv on vähemalt 40 eurot.

[...]”.

Raamotsus

10 Raamotsuse artikli 1 punkti a kohaselt on „otsus” „lõplik otsus, mille alusel nõutakse füüsiliselt või juriidiliselt isikult rahalise karistuse summa tasumist ning otsuse vastuvõtjaks oli [...] kohus otsuse teinud riigis, mille õigusakte rikkudes on toime pandud kuritegu”.

11 Raamotsuse artikli 4 lõige 1 sätestab, et niisuguse karistusotsuse „võib edastada pädevatele asutustele liikmesriigis, kus füüsilisel või juriidilisel isikul, kelle kohta otsus on tehtud, on vara või sissetulek, alaline elukoht, või juriidilise isiku korral tema registrijärgne asukoht.”

12 Raamotsuse artikli 5 lõige 1 näeb ette, et „k[ä]esoleva raamotsuse alusel ja teo kahepoolset karistatavust kontrollimata toimub [liiklusreeglite rikkumisi käsitlevate] otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine [...], kui need on otsuse teinud riigis karistatavad ja nagu need on otsuse teinud riigi õigusaktidega määratletud”.

13 Raamotsuse artikli 20 lõige 3 sätestab:

„Kõik liikmesriigid võivad vaidlustada otsuste tunnustamist ja täitmist, kui artiklis 4 viidatud tunnustusest tuleneb [EL] lepingu artiklis 6 kirja pandud põhiõiguste või õiguse üldpõhimõtete võimalik rikkumine. [...]”

Bulgaaria õigus

Tsiviilmenetluse seadustik

- 14 Tsiviilmenetluse seadustiku artikli 628 lõige 1 näeb ette:

„Kui kohtuvaidluse nõuetekohaseks lahendamiseks on vaja tõlgendada liidu õigusnormi või kui on vaja kontrollida Euroopa Liidu institutsioonide mõne õigusakti kehtivust, esitab Bulgaaria kohus eelotsusetaotluse Euroopa Liidu Kohtule.”

- 15 Artikli 629 kohaselt on viimase astme kohus kohustatud esitama tõlgendamise küsimuses eelotsusetaotluse, kui see on tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks vajalik. Kui tegemist on õigusakti kehtivuse hindamisega, siis on igal kohtul kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

Liiklusseadus

- 16 Liiklusseaduse artikli 157 lõige 4 näeb ette:

„Juht, kelle kõik punktid on ära võetud, kaotab juhtimisõiguse ja on kohustatud juhiloa siseministeeriumi pädevale teenistusele loovutama.”

- 17 Artikli 157 lõike 5 kohaselt võidakse isikule, kes on juhtimisõiguse kaotanud, anda kuus kuud pärast juhiloa pädevale teenistusele loovutamist õigus sooritada eksam juhtimisõiguse taastamiseks.

- 18 Sama seaduse artikkel 171 sätestab, et liiklusohutuse tagamiseks kohaldatakse sunnimeetmeid, sealhulgas „juhiloa äravõtmine isikult, kes ei ole täitnud artikli 157 lõikest 4 tulenevaid kohustusi”.

- 19 Liiklusseaduse artikli 189 lõige 5 näeb ette:

„Otsused, millega määratakse rahaträhv (*nakazatelni postanovleniya*) kuni 50 leevi, ei kuulu edasikaebamisele.”

Juhiloa punkte käsitlev määrus

- 20 27. detsembri 2007. aasta määruse nr I3-1959 (mootorsõidukijuhi juhiloa punktide algse maksimumarvu, punktide äravõtmise tingimuste ja menetluse ning liiklusreeglite nende rikkumiste loetelu kehtestamise kohta, mille eest punktid ära võetakse) artikli 2 lõige 1 näeb ette:

„Juhiloa esmasel väljaandmisel saab selle omanik esialgse maksimumarvuna 39 punkti, millest arvatakse punkte maha, kui sõidukijuht paneb toime liiklusseaduses määratletud rikkumisi.”

- 21 Sama määruse artikli 3 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Punktid võetakse ära jõustunud väärteotsuse [*nakazatelno postanovlenie*] alusel.

2. Karistuste määramisel [selles] määruses loetletud väärtegude eest märgitakse väärteotsuses äravõetud ja allesjäänud punktide arv.”

- 22 Nimetatud määruse artikli 4 lõige 2 sätestab:

„Kui liiklusõnnetus on põhjustatud süüliselt, võetakse lisaks ära 4 punkti.”

Väärtegude ja nende eest määratavate karistuste seadus

- 23 Väärtegude ja nende eest määratavate karistuste seaduse (Zakon za administrativnite narusheniya i nakazaniya) artikli 63 lõiked 1 ja 2 näevad ette:

„1. Rayonen sadi [piirkondlik kohus] ainukohtunik vaatab asja sisuliselt läbi ja teeb otsuse, millega ta võib trahviotsuse kinnitada või tühistada või seda muuta. Kohtuotsuse peale saab esitada kassatsioonkaebuse Administrativen sadile [halduskohus] [...]

2. Seaduses ettenähtud juhtudel võib kohus menetluse lõpetada määrusega, mille peale saab esitada määruskaebuse [...].”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 24 A. Vinkov põhjustas Sofias (Bulgaaria) asuval parkimisplatsil tagurdades kokkupõrke teise sõiduautoga.
- 25 Selle liiklusõnnetuse tõttu tegi Nachalnik du Administrativno-nakazatelna deynost v otdel „Patna politzia” na Stolichna direktsia na vatreshnite raboti (pealinna siseasjade direktoraadi „liikluspolitsei” osakonna „vääртеokaristuste” talituse juhataja) otsuse, milles tuvastati A. Vinkovi vastutus „kerge liiklusõnnetuse” põhjustamise eest ja määrati talle rahatrahv 20 leevi suuruses summas ning võeti tema juhiloalt ära neli punkti.
- 26 A. Vinkov esitas nimetatud otsuse peale kaebuse Sofiyski rayonen sadile (Sofia maakonnakohus), kes jättis määrusega selle kaebuse vastuvõetamatus tõttu läbi vaatamata. See kohus leidis, et vastavalt käesolevas asjas kohaldatavatele õigusnormidele, eelkõige liiklusseaduse artikli 189 lõikele 5, ei saa otsuseid, millega määratakse trahvisumma kuni 50 leevi, kohtus vaidlustada.
- 27 A. Vinkov kaebas selle kohtumääruse edasi Administrativen sad Sofia-gradile, kes vastavalt liiklusseaduse artiklile 63 lahendab vääртеokaristusi määravate otsuste peale esitatud kassatsioonkaebusi.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib oma taotluses, et kohaldatavatest siseriiklikest õigusnormidest – Varhoven administrativen sadi (kõrgeim halduskohus) tõlgenduses – tuleneb, et juhiloa punktide äravõtmise otsuste peale esitatud kaebused võidakse tunnistada põhjendatud huvi puudumise tõttu vastuvõetamatuks. Viimati nimetatud kohtu praktika kohaselt ei ole Bulgaaria õigusaktides juhiloa punktide äravõtmist määratletud kui iseseisvat vääртеokaristust ega ka kui haldussunni meetet, vaid kui meetet, mida politsei – kellel on selles valdkonnas vaid seotud pädevus – peab automaatselt rakendama. Seega on niisuguseid karistusi ette nägevad otsused, mis on tehtud liiklusreeglite rikkumise kohta, vaidlustatavad vaid juhul, kui nendega määratakse ka rahatrahv, mis ületab 50 eurot.
- 29 Administrativen sad Sofia-grad rõhutab siiski, et liiklusseaduse artikli 157 lõike 4 kohaselt kaotab juht siis, kui kõik tema juhiloa punktid on ära võetud, mis võib olla edasikaebamatute otsuste kogumi õiguslik tagajärg, automaatselt juhtimisõiguse ja on kohustatud oma juhiloa siseriiklikule pädevale asutusele loovutama.
- 30 Neid asjaolusid arvestades tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala hõlmavat liidu pädevusvaldkonda reguleerivate sätetega, millega on kehtestatud muu hulgas kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte (edaspidi „vastastikuse tunnustamise põhimõte”), või transpordivaldkonda reguleerivate sätetega on vastuolus see, kui Bulgaaria õiguses ei tunnustata niisuguste juhiloa punktide äravõtmise otsuste edasikaebamise õigust.
- 31 Nimetatud kohus rõhutab, et Bulgaaria kohtute väljakujunenud praktika ja Bulgaaria teaduskirjanduse kohaselt käsitatakse vääртеootsuseid, millega määratakse niisugust liiki karistus nagu käesolevas kohtuasjas, kohtuotsustena. Neid otsuseid tegevad organid täidavad nimelt õigusemõistmise funktsiooni vaatamata sellele, et nad ei kuulu kohtusüsteemi.

- 32 Seoses liidu õigusega märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et koostöökokkuleppe artikli 6 lõige 1 ja juhtimisõiguse äravõtmist käsitleva konventsiooni artikli 8 lõige 3 näevad liikmesriigile ette võimaluse keelduda tunnustamast teise liikmesriigi otsust, millega määratakse liiklusreeglite rikkumise eest karistus, kui selles riigis ei ole edasikaebamise õigust.
- 33 Administrativen sad Sofia-grad rõhutab, et kõnealune kokkulepe ja konventsioon ei ole Bulgaarias kohaldatavad, kuna see kokkulepe ei kuulu Schengeni *acquis'* moodustavate õigusaktide hulka, mis on Bulgaaria Vabariigile kohustuslikud, ning nimetatud konventsioon ei ole veel jõustunud. Samas tuleb eespool viidatud norme käsitleda rahvusvahelise tavaõiguse normidena, mis Euroopa Kohtu praktika kohaselt on kohaldatavad niisuguse otsuse suhtes nagu põhikohtuasjas käsitletav. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab sellega seoses Euroopa Kohtu 24. novembri 1992. aasta otsusele kohtuasjas C-286/90: Poulsen ja Diva Navigation (EKL 1992, lk I-6019).
- 34 Administrativen sad Sofia-grad meenutab veel, et raamotsus, eelkõige selle artikli 20 lõige 1, näeb ette võimaluse mitte tunnustada selliseid karistamisotsuseid, mille puhul ei ole ette nähtud eelkõige kriminaalasjades pädevasse kohtusse edasi kaebamise õigust. Seega, kuna käsitletav Bulgaaria normistik teeb eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul erandi nendest siseriiklikest õigusnormidest, mis tagavad raamotsuse ülevõtmise, siis tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas selline erand on lubatav, ja kui see on nii, siis kas seda tuleb tõlgendada kitsendavalt.
- 35 Mis puutub Administrativen sad Sofia-grad'i pädevusse esitada eelotsuse küsimus raamotsuse tõlgendamise kohta, siis rõhutab see kohus, et põhikohtuasjas on ta viimase astme kohus. Ta on seisukohal, et kuigi Bulgaaria Vabariik ei ole esitanud ELL artikli 35 lõike 2 tähenduses sõnaselget deklaratsiooni Euroopa Liidu Kohtu pädevuse tunnustamise kohta, tuleb 24. juulil 2007 jõustunud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklit 628, mis näeb ette viimases kohtuastmes vaidlusi lahendavate siseriiklike kohtute pädevuse esitada eelotsusetaotlus, tõlgendada kui Euroopa Kohtu pädevuse vaikimisi tunnustamist ELL artikli 35 tähenduses.
- 36 Mis puudutab EL toimimise lepingu norme vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta, siis eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ELTL artikli 67 lõikest 1 ja artikli 82 lõikest 1 tuleneb, et vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine, millel põhineb kriminaalasjades tehtav õigusala koostöö, saab toimuda vaid austades põhiõigusi ja seega õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on ette nähtud harta artiklites 47 ja 48 ning Roomas 4. novembril 1950. aastal allakirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÖK”) artiklis 6.
- 37 Administrativen sad Sofia-grad meenutab sellega seoses, et Euroopa Inimõiguste Kohus leidis oma 21. veebruari 1984. aasta otsuses kohtuasjas Öztürk vs. Saksamaa (A-seeria, nr 73), et EÕIK artikliga 6 ei ole vastuolus see, kui dekriminaliseeritakse sellised kerged süüteod, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, kuid nende eest määratud sanktsioonid kuuluvad selle artikli kohaldamisalasse, kui neil säilib nende karistulik laad. Käesolevas asjas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et liiklusreeglite kergete rikkumiste eest määratud karistuste suhtes võiks küll kohaldada protokollis nr 7 artikli 2 punktis 2 edasikaebamisõigusest ette nähtud erandit, kuid Bulgaaria õiguses ei võimalda ükski kriteerium kvalifitseerida niisugust rikkumist nagu põhikohtuasjas käsitletav „vähem tähtsana”. Liiklusseaduse artikli 189 lõike 5 kohaselt on määratud rahalise karistuse summa ainus kriteerium selle kindlaksmääramiseks, kas väärtekaristuse määranud otsust võib käsitada määratuna raske rikkumise eest ja lubada selle edasikaebamist. See kriteerium ei arvesta siiski juhiloa punktide äravõtmise õiguslikke tagajärgi, mis võivad viia juhtimisõiguse kaotamiseni.
- 38 Lõpuks viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus teatavatele liidu ühise transpordipoliitika valdkonna sätetele. Ta märgib, et kuigi see on liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusega valdkond ja kriminaalmenetluse normid, nagu liiklusreeglite rikkumiste eest määratavaid karistusi käsitlevad normid, kuuluvad üldjuhul liikmesriikide pädevusse, keelab liidu õigus kohaldamast toimepandud rikkumiste raskuse suhtes ebaproportsionaalseid karistusi, kui sellega piiratakse liikumisvabadust.

39 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes otsustas Administrativen sad Sofia-grad menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas siseriiklike õigusnorme, nagu normid, mida kohaldatakse põhikohtuasjas ja mis puudutavad haldusametuse poolt väärteo – mis käesoleval juhul seisneb liiklusõnnetuse põhjustamises – eest rahalise karistuse määramise otsuse õiguslikke tagajärgi, tuleb tõlgendada nii, et need oleksid kooskõlas aluslepingute sätetega ning teiseste õigusnormidega vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal ja/või transpordivaldkonnas?
2. Kas aluslepingute sätetest ja nende alusel sätestatud meetmetest vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal seoses õiguslase koostööga kriminaalasjades vastavalt ELTL artikli 82 lõike 1 teise lõigu punktile a ning transpordivaldkonnas vastavalt ELTL artikli 91 lõike 1 punktile c tuleneb, *et liiklusreeglite rikkumises seisnevate selliste väärtegede eest mõistetavad karistused, mida saab [...] protokoll nr 7 artikli 2 tähenduses ja seoses sellega kvalifitseerida „vähem tähtsaks”, kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse?*
3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, palutakse vastust ka järgmistele küsimustele:
 - a) Kas liiklusreeglite rikkumises seisnev väärtegu kujutab endast põhikohtuasja asjaoludel liidu õiguse mõttes „vähem tähtsat rikkumist”, kui samaaegselt esinevad järgmised asjaolud:
 - i) tegu, mis põhjustas varalise kahju tekitanud liiklusõnnetuse, kvalifitseeriti süüliselt toimepannuks ning on väärteona karistatav;
 - ii) see, kas ettenähtud rahalise karistuse määramise otsust saab kohtus vaidlustada ning kas asjaomasel isikul on võimalus tõendada, et ta ei ole talle süüks pandud tegu süüliselt toime pannud, sõltub selle karistuse summa suurusest;
 - iii) juhiloalt võetakse otsuses märgitud punktide arv otsuse jõustumisel automaatselt ära;
 - iv) juhilubade sellises süsteemis, kus loa väljastamisel antakse rikkumiste arvestamiseks teatav arv punkte, võetakse arvesse ka nende punktide arvu, mis on ära võetud selliste väärteotsuste automaatse tagajärjena, mida ei ole võimalik vaidlustada;
 - v) juhul kui juhiloa äravõtmise sunnimeede juhtimisõigusest ilmajäämise tõttu, mis on algselt antud punktide arvu äravõtmise automaatne õiguslik tagajärg, kohtus vaidlustatakse, ei toimu kohtus nende vaidlustamatute väärteotsuste õiguspärasuse eelnevat kontrollimist, mille alusel punktid on ära võetud.
 - b) Kas tuleb järeldada, et ELTL artikkel 82 ja vastavalt ELTL artikli 91 lõike 1 punkt c ning nimetatud sätete alusel vastuvõetud õigusaktid ja [...] raamotsus [...] lubavad, et kohtuotsuste ja õigusametuste otsuste või transpordi ohutuse tõhustamise meetmete vastastikuse tunnustamise põhimõtet ei kohaldata *liidu õiguse kohaselt „vähem tähtsaks” kvalifitseeritava liiklusreegli rikkumise tõttu* tehtud rahalise karistuse määramise otsuse suhtes *niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kui liikmesriik on ette näinud*, et ei pea järgima nõuet tagada kriminaalasjades pädevas kohtus edasikaebamise õigus ning nende siseriiklike menetlusõiguse normide kohaldamise nõuet, mis käsitlevad õiguskaitsevahendeid süüteo toimepanekus süüdistamise korral?

4. Kui vastus teisele küsimusele on eitav, palutakse vastust ka järgmisele küsimusele:

Kas tuleb järeldada, et ELTL artikkel 82 ja vastavalt ELTL artikli 91 lõike 1 punkt c ning nimetatud sätete alusel vastuvõetud õigusaktid [...] ja raamotsus [...] lubavad, et kohtuotsuste ja õigusametuste otsuste või transpordi ohutuse tõhustamise meetmete vastastikuse tunnustamise

põhimõtet ei kohaldata liikmesriigi äranägemisel, kui liikmesriik on normatiivaktiga ette näinud, et ei pea järgima nõuet tagada kriminaalasjades pädevas kohtus edasikaebamise õigus ning nende siseriiklike menetlusõiguse normide kohaldamise nõuet, mis käsitlevad õiguskaitsevahendeid süüteo toimepanekus süüdistamise korral, kui liiklusreegli rikkumise tõttu on põhikohtuasja asjaoludel tehtud rahalise karistuse määramise otsus, kui samaaegselt esinevad järgmised asjaolud:

- a) tegu, mis põhjustas varalise kahju tekitanud liiklusõnnetuse, kvalifitseeriti süüliselt toimepanduks ning on väärteona karistatav;
- b) see, kas ettenähtud rahalise karistuse määramise otsust saab kohtus vaidlustada ning kas asjaomasel isikul on võimalus tõendada, et ta ei ole talle süüks pandud tegu süüliselt toime pannud, sõltub selle karistuse summa suurusest;
- c) juhiloalt võetakse otsuses märgitud punktide arv otsuse jõustumisel automaatselt ära;
- d) juhilubade sellises süsteemis, kus loa väljastamisel antakse rikkumiste arvestamiseks teatav arv punkte, võetakse arvesse ka nende punktide arvu, mis on ära võetud selliste väärteootsuste automaatse tagajärjena, mida ei ole võimalik vaidlustada;
- e) juhul kui juhiloa äravõtmise sunnimeede juhtimisõigusest ilmajäämise tõttu, mis on algselt antud punktide arvu äravõtmise automaatne õiguslik tagajärg, kohtus vaidlustatakse, ei toimu kohtus nende vaidlustamatute väärteootsuste õiguspärasuse eelnevat kontrollimist, mille alusel punktid on ära võetud.”

Euroopa Kohtu pädevus

- 40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimustega sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 67 ja 82, artikli 91 lõike 1 punkti c ning teisese õiguse akte vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala hõlmava valdkonna kohta tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline siseriiklik normistik, nagu kohaldatakse Bulgaarias, mis ei tunnusta selliste otsuste edasikaebamise õigust, millega määratakse karistused „vähem tähtsateks” rikkumisteks kvalifitseeritavate liiklusreeglite rikkumiste eest, isegi kui nende otsustega määratakse peale väikese rahalise karistuse ka juhiloa punktide äravõtmine.
- 41 Mis puutub nendesse EL toimimise lepingu normidesse, mille tõlgendust eelotsusetaotluse esitanud kohus palub, siis tuleb märkida, et kuna kõik need normid on adresseeritud vaid liidu institutsioonidele ning ükski neist ei käsitle liiklusreeglite rikkumiste eest kohaldatavate karistuste määramise korda, siis ei ole need põhikohtuasjas kohaldatavad.
- 42 ELTL artikkel 67 on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitleva V jaotise 1. peatüki „Üldsätted” kõige esimene artikkel. See artikkel määratleb liidu institutsioonide tegevuse eesmärgi ja aluspõhimõtted nimetatud ala täielikul realiseerimisel. ELTL sama peatüki 4. jaos, mis käsitleb õigusosalast koostööd kriminaalasjades, asuv artikkel 82 näeb ette ka meetmed, mille liidu seadusandja peab vastu võtma, et saavutada kriminaalasjades täielik liikmesriikidevaheline koostöö, ning sätestab normi, mille kohaselt peab see koostöö põhinema vastastikuse tunnustamise põhimõttel.
- 43 ELTL VI jaotises, mis käsitleb transporti, asuva artikli 91 lõige 1 näeb ette meetmed, mille liidu institutsioonid peavad vastu võtma ühise transpordipoliitika rakendamiseks. Selles artiklis ei ole toodud viidet karistustele liiklusreeglite rikkumiste eest.
- 44 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tulenevalt ei ole see kohus pädev eelotsuse küsimusele vastama, kui siseriikliku kohtu taotletud liidu õigusnormi tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega ning kui nimetatud sätted ei ole põhikohtuasjas kohaldatavad (vt eelkõige 1. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-567/07: Woningstichting Sint Servatius, EKL 2009, lk I-9021, punkt 43, ja 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-245/09: Omalet, EKL 2010, lk I-13771, punkt 11).

- 45 Seega tuleb eelotsuse küsimused ELTL artikleid 67 ja 82 ning artikli 91 lõike 1 punkti c puudutavas osas tunnistada vastuvõetamatuks.
- 46 Mis puutub teisese õiguse aktidesse, siis viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma taotluse põhjenduses koostöökokkuleppele, juhtimisõiguse äravõtmist käsitlevale konventsioonile ja raamotsusele.
- 47 Sellega seoses tuleb siiski meenutada, et nende aktide õiguslikuks aluseks on EL lepingu Lissaboni lepingule eelnenud redaktsiooni VI jaotise sätted.
- 48 Nagu EL artikli 35 lõigetest 1 ja 2 tuleneb, oli Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid raamotsuste, otsuste ja VI jaotise alusel kehtestatud konventsioonide tõlgendamise kohta vaid tingimusel, et asjaomane liikmesriik oli teinud deklaratsiooni, millega ta kõnealuse pädevuse aktsepteeris.
- 49 Selles osas on selge, et Bulgaaria Vabariik ei ole niisugust deklaratsiooni teinud. Lisaks sellele ei saa selle deklaratsioonina käsitada niisugust siseriikliku õiguse sätet nagu tsiviilmenetluse seadustiku artikli 628 lõige 1, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab ning mis pealegi piirdub sellega, et võtab sisuliselt üle ELTL artikli 267 sõnastuse.
- 50 Peale selle tuleneb EL toimimise lepingule lisatud protokoll nr 36 üleminekusätete kohta artiklist 10, et enne Lissaboni lepingu jõustumise kuupäeva politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusala koostöö valdkonnas vastuvõetud liidu õigusaktide puhul jäävad Euroopa Kohtu volitused, mis põhinevad EL lepingu enne nimetatud kuupäeva kehtinud redaktsiooni VI jaotisel, viie aasta jooksul alates sellest kuupäevast samaks, isegi kui neid on aktsepteeritud nimetatud EL lepingu artikli 35 lõike 2 alusel.
- 51 Eeltoodust tuleneb, et kuivõrd esitatud eelotsusetaotlus puudutab koostöökokkulepet, juhtimisõiguse äravõtmist käsitlevat konventsiooni ja raamotsust, ei ole Euroopa Kohtul pädevust selle taotluse kohta eelotsust teha.
- 52 Põhjendamaks oma seisukohta, et liidu õigusega on vastuolus niisugune siseriiklik normistik, mis ei tunnusta selliste otsuste edasikaebamise õigust, millega määratakse juhiloa punktide äravõtmine, viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma taotluse põhjendustes ka teistes liikmesriikides liiklusreeglite rikkumiste suhtes tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttele.
- 53 Selles osas piisab aga märkimisest, et see põhimõte saab eelduslikult puudutada vaid piiriüleseid menetlusi, mis käsitlevad otsuse tunnustamist ja täitmist teises liikmesriigis kui see, kus otsus on tehtud.
- 54 Käesoleval juhul on põhikohtuasi puhtalt siseriiklik. See puudutab isikut, kes elab Bulgaaria Vabariigi territooriumil ning kes vaidlustas otsuse, millega selle liikmesriigi ametisutused karistasid teda, kui ta oli selles samas liikmesriigis põhjustanud liiklusõnnetuse. Seega ei ole kõnealuse vastastikuse tunnustamise põhimõtte tõlgendamine selle kohtuvaidluse lahendamise seisukohast üldse asjakohane.
- 55 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis ka küsimus, kas põhikohtuasjas käsitletavat Bulgaaria õigusnormid on liidu õigusega vastuolus, kui nendega rikutakse EIÕK artiklis 6 ning harta artiklites 47 ja 48 ette nähtud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.
- 56 Sellega seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on põhiõiguste kaitsest tulenevad nõuded liikmesriikidele liidu õigusnormide rakendamisel alati siduvad (vt 12. novembri 2010. aasta määrus kohtuasjas C-339/10: Asparuhov Estov jt, EKL 2010, lk I-11465, punkt 13; 1. märtsi 2011. aasta määrus kohtuasjas C-457/09: Chartry, EKL 2011, lk I-819, punkt 25, ning 14. detsembri 2011. aasta määrus liidetud kohtuasjades C-483/11 ja C-484/11: Boncea jt, punkt 29).
- 57 Lisaks sätestab harta artikli 51 lõige 1, et harta sätted on adresseeritud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral ning ELL artikli 6 lõike 1 alusel, mis annab hartale aluslepingutega võrreldes samaväärse õigusjõu, ei laienda see mingil viisil liidu pädevust.

- 58 Seega peab Euroopa Kohus, kelle poole on ELTL artikli 267 alusel pöördutud eelotsuse saamiseks, juhul kui siseriiklikud õigusnormid kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse, andma kõik tõlgendamiseks vajalikud juhised, et siseriiklik kohus saaks hinnata kõnealuste õigusnormide vastavust põhiõigustele, nii nagu need tulenevad eelkõige hartast (vt selle kohta 29. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas C-299/95: Kremzow, EKL 1997, lk I-2629, punkt 15, ja 15. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-256/11: Dereci jt, EKL 2011, lk I-11315, punkt 72).
- 59 Käesoleval juhul ei selgu eelotsusetaotlusest, et siseriiklikud õigusnormid kujutavad endast liidu õigust rakendavat meetet või et selle puhul esineb muid tegureid, mis seda liidu õigusega seovad. Järelikult ei ole Euroopa Kohus pädev vastama eelotsusetaotlusele osas, milles see puudutab põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile (vt eespool viidatud kohtumäärus Asparuhov Estov jt, punkt 14; eespool viidatud kohtumäärus Chartry, punktid 25 ja 26, ning eespool viidatud kohtumäärus Boncea jt, punkt 34).
- 60 Kõigest eeltoodust tuleneb, et Administrativen sad Sofia-gradi esitatud eelotsusetaotlus tuleb tunnistada vastuvõetamatuks.

Kohtukulud

- 61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Administrativen sad Sofia-gradi (Bulgaaria) 27. detsembri 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus (kohtuasi C-27/11) on vastuvõetamatu.

Allkirjad